

A lépcsőtől K-re egy kerek alakú kút falazata került elő. A kút felső két kősora (kávája) ívesre faragott sárga homokkőből készült, amely köveket a 18–19. századi megszüntetés-kor beledöntötték a kút terébe. A kút mélyítések kis méretű tört mészkőből és hasított márgából, szárazon rakott falazat húzódik lefelé. Az ásás során betöltéséből kevés, 19. századi kerámia került elő, amely a kút földdel való eltömedékelésének idejét adja meg. 6 m mélységig tudunk lemélyíteni, mert a feltörő talajvíz miatt lehetetlenné vált a további munka. 4,5 m-es mélységben egy 40 cm széles fatörzs került elő, amelynek közepét kivájták. Valószínűleg egy szivattyúszerkezet része lehetett. A törzs mélyen a kútba van ágyazva, ezért alját nem találtuk meg. Felső, ismeretlen hosszúságú részét egy korábbi időpontban kitörték. A fatörzsből egy 120 cm hosszúságú szakaszt fűrészsel levágtunk és kiemeltünk. A kút létesítésének pontos korát nem sikerült megállapítani, de kora a felhasznált hasított márgafalazata alapján a 16. századra feltételezhető.

Az árok K-i harmadában két középkori falat bontottunk ki. A meszes habarccsal szilárdított, tört mészkőből álló fal teteje a műemlék ház falának külső síkjának közelében sérült, visszabontott, de a fal É felé folytatódik. A K-i melléképület udvari (Ny-i) falsíkja mellett is ugyanez a fal folytatódik. A pincetér betöltéséből török kori kerámiák kerültek elő. Ezen fallal párhuzamosan a kút és a középső pincejáró között egy szinten É–D-i irányú falat találtunk. A részben elbontott fal koronáját vastag, török kori leleteket tartalmazó humuszréteg fedte.

Kapucinus utcai homlokzata elé tervezett dréncső árkában a modern útrétegek alatt két középkorra datálható útfelület került elő. A kavicsokból rakott útrétegeket a Ny-i pince Ny-i falába épített két kaverna épített, illetve beszakadt gödre semmisítette meg.

A ház Pala utcai homlokzata elé tervezett dréncső árkában két török kori szemétdödröt és egy 16. vagy 17. századi ostromkor keletkezett bombatölcsér betöltött földjét találtuk meg. A széles becsapódási gödörben egy gömb alakú bomba szét-tört darabjait, épületterméket és egy ló csontvázát bontottuk ki. A K-i pince ajtaja előtt egy valószínűleg faszervezetes épület ÉNy-i sarka alapozásának alsó kösorát ástuk ki. Az épület ÉK-i sarkát egy, a 18. században(?) készült keskeny csatorna ásásakor bontották el. A falon belül talált földréteg 15. századi leleteket tartalmazott. A sárga márgás altalajon vastag őskori (bronzkor) és római kori réteg húzódott igen kevés leletanyaggal. Az utca járószintjének lépcsőssé alakításakor – a 20. században – a középkori és török kori rétegek és utcaszintek sajnos megsemmisültek.

A műemlék ház K-i pincéjében végzett szintsüllyesztés során a szondaárokban megtaláltuk a sárga altalaj szintjét, amelyet három humuszréteg fedett: középkori, török kori és újkori. A szonda É-i szélén, a pincetér ÉNy-i sarkában és a pince közepén török kori beásásokat találtunk. A pincetér ÉNy-i sarkában lévő szemétdödr gazdag török kori leletanyagot tartalmazott. A másik két gödör feltérására nem volt mód. Külön Megrendelői kérésre megkutattuk a középső és a Ny-i pince járószintjét és mindkettőben egységes, padlótéglákból rakott újkori téglapadlót találtunk. A Ny-i pince D-i fala alatt feltételezett „kút”, modern korban kialakított talajvízgyűjtő zsonpnak bizonyult, amelybe műanyag csöveken vezették bele a vizet.

BENDA JUDIT

35. Budapest, I. Víziváros déli része (Szilágyi Dezső tér 6–8.)

(KÖH 39706)

Kö?, Ú

2012. november 19–21. között régészeti megfigyelést végeztünk a Bp., I. Szilágyi Dezső tér 6–8. előtti útszakaszon, a budai főgyűjtőcsatorna új, tehermentesítő szakaszának lefektetésekor. A megfigyelés a kivitelezők munkájával párhuzamosan zajlott. A 3 m-es szakaszonként mélyített árokban igen vastag, újkori rétegsor húzódott. Az árok K-i részén -360 cm mélységben (a kimarkolás teljes mélysége) még újkori réteget találtunk, az árok Ny-i részén -320 cm mélységben kezdődött egy középkori(?) réteg. A rétegsort több helyen keresztezte az újkori csatorna nyomvonala.

BENDA JUDIT

36. Budapest, II. Margit krt. 21–23., Ferences rendház és iskola

(KÖH 73651)

Á, Tő

A 2010-es próbafeltárás és a 2011-es megelőző feltárás⁹ után 2012-ben szeptember 3. és október 19. között folytattuk a régészeti munkát a Margit körút 19–21. (hrsz. 13374) területen. A megelőző feltárás a tornateremben, a tornateremtől É-ra található udvaron és a parkoló területén folytatódott. Az Árpád-korból egy 13. századi, nagy méretű kemencét tártunk fel, amelyet egy modern, kerámia szennyvízelvezető csatorna részben elvágott. Újabb 20 sír került elő a hódoltság korából származó temetőből.

Munkatársak: Szilágyi Gábor régész, Németh Katalin rajzoló, Viemann Zsolt geodéta.

BENCZE ZOLTÁN

37. Budapest, III. Aquincum katonaváros teljes területe („Hercules-villa” mögött)

(KÖH 45907)

Rő

A közműárok fő nyomvonala a Szel útca „Hercules-villa” mögötti szakaszától a Kórház utcai trafóházig húzódott (hrsz. 18531/4), folyóméterben meghaladta az egy km-t. A fő csapásirányról számos kisebb leágazás nyúlt a Szel utcát kísérő épületek felé, amelynek állománya a Raktár utcától É-ra döntően tizemeletes lakópanelekből és más szocialista realista stílusú középületekből, D-re fasiszta és népies stílusú építmények laza egyvelegéből tevődik össze. A fő nyomvonal mélysége egészen a Kórház utcáig ritkán haladta meg a járószinttől számított -1,30 m-t, amelyhez 60 cm-es szélesség tartozott. A Kórház utcában, ahol a régi csomópontra kapcsolódtak rá, a mélység -1,60 és -2,20 m között ingadozott. Jóllehet, az ilyen típusú beavatkozásokat „rekonstrukciónak” nevezik, és ez a szó talán a régi gázvezeték helyreállítását, esetleges cseréjét implikálja, valóban minden esetben vadonatúj nyomvonal kiásását jelenti, amelyet bizonyos átkötési pontokon összenyitnak a régi vezeték árkával. Talán a „rekonstrukció” szó lehet az oka, amiért a KÖH mérlegelés nélkül megfigyelést ír elő ezekre a munkákra, pedig az automatizmus időnként roppant káros tud lenni.

⁹ RKM 2010, 189.; RKM 2011, 27.